

Begjæring - Undersøkelse av mistenkt etter anmodning fra politiet

D38819

 Utgave:
3.06

 Gjelder fra:
31.07.2023

Side 1 av 5

Hensikt og omfang

Prosedyren skal sikre at personell i Sykehuset Innlandet (SI) kjenner til plikten til å bistå politiet ved undersøkelse av personer som er mistenkt for enten

- a) brudd på vegtrafikkloven ved å ha ført motorvogn i beruset tilstand (vegtrafikkloven § 22 og § 22a) eller
- b) annet straffbart forhold (straffeprosessloven §§ 157 og 157 a)

Mistenkt er i utgangspunktet et kommunalt ansvar, og vanligvis er det legevakt som bistår politiet i disse situasjonene. Er den mistenkte i behov for behandling/undersøkelse i spesialisthelsetjenesten, følges denne prosedyren.

Det understrekes at disse retningslinjene ikke gjelder overfor en fornærmet (offeret) i en vegtrafikksak/straffesak – kun den/de mistenkte.

Ansvar/målgruppe

Lege, sykepleier, helsesekretær eller bioingeniør som etter anmodning fra politiet, skal ta blodprøve eller foreta kroppslig undersøkelse av pasient etter disse bestemmelsene som er nevnt her. Visse typer undersøkelser kan bare utføres av leger.

Handling

Helsepersonelloven § 12 inneholder regler som gir enkelte typer helsepersonell en **plikt** til å bistå og gjennomføre visse undersøkelser etter anmodning fra **politiet**. Gjelder når en person er mistenkt for et straffbart forhold.

Bestemmelsen dekker eksempelvis undersøkelser for avklaring av straffbare forhold etter vegtrafikkloven § 22a (testing ved ruspåvirkning av motorvognfører), men også undersøkelser der det er mistanke om brudd på andre bestemmelser i straffeloven (se under om straffeprosessloven §§ 157 og 157 a).

Politiet kan om nødvendig bruke makt for gjennomføring av alle disse undersøkelsene. Maktbruk er kun tillatt i det omfang og så lenge det er nødvendig for å gjennomføre en undersøkelse på tilfredsstillende måte. Det kan ikke brukes makt som innebærer fare eller betydelig smerte for mistenkte.

Regelverket om testing og undersøkelse etter disse bestemmelsene er noe forskjellig, slik at det blir nødvendig å dele dette opp i to:

A. Undersøkelser etter vegtrafikkloven § 22a

Når politiet har *grunn til å tro* at en person har ført en motorvogn i beruset eller bedøvd tilstand, kan en polititjenesteperson anmode om at det foretas blodprøve, spyttprøve eller klinisk legeundersøkelse for å søke å fastslå påvirkningen. Blodprøve og spyttprøve kan tas av **leger, sykepleier, helsesekretær eller bioingeniør**.

Utgave: 3.06	Begjæring - Undersøkelse av mistenkt etter anmodning fra politiet	D38819 Side 2 av 5
-----------------	--	-----------------------

Merk at en slik anmodning kan fremmes muntlig av en polititjenesteperson. Det er ikke krav om at en slik forespørsel, må presenteres skriftlig. Det er heller ikke krav om at SI skal motta henvendelsen fra en påtalejurist eller domstol.

Polititjenestepersonen skal opplyse hvorvidt undersøkelsen gjøres i medhold av vegtrafikkloven, og dette legges da uten videre til grunn.

Vegtrafikkloven gir ikke hjemmel for å foreta operative inngrep eller undersøkelser i kroppens hulrom.

Om blodprøvetaking skal utføres, se [Blodprøvetaking - Prøvetaking begjært av politiet ved mistanke om rus/promille \(brukes av bioingeniører\)](#)

Klinisk **legeundersøkelse** foretas når det er mistanke om påvirkning av andre midler enn alkohol (eksempelvis narkotika), eller andre særlige grunner taler for det.

- Politiet leverer kittet – rekvisisjonsskjemaer (inneholder 2 ark) ved anmodning til undersøkelse. Følg anvisningen som ligger tilgjengelig i kittet. Legeundersøkelsen skal rapporteres med andre koder for ISF finansiering, i tillegg til rett diagnosekode.
- Politiet har ansvar for å videresende prøvematerialet.

Undersøkelsen godtgjøres, se kap. Godtgjøring fra politiet.

[Digital opplæring i sporsikring - Norce \(norceresearch.no\)](#)

[NKLM-Mal-fritekst-legerklæring veiledning-til-utfylling 2023.pdf \(norceresearch.no\)](#)

B. Undersøkelser etter straffeprosessloven §§ 157 eller 157a

§ 157a: Politiet kan etter denne bestemmelsen kreve at en som er mistenkt for eksempelvis å ha begått voldtekt eller andre sedelighetsovergrep (seksuallovbrudd), gjennomfører en kroppslig undersøkelse når dette ikke synes å være «uforholdsmessig». Det kan også begjæres tatt blodprøve og andre undersøkelser.

Det mest vanlige er blodprøver. Det kreves at den mistenkte samtykker til undersøkelsene. Hvis ikke den mistenkte samtykker, kreves ikke rettens kjennelse, men påtalejurist må som hovedregel fatte en skriftlig begjæring om slik undersøkelse. Denne skal som hovedregel, mottas før undersøkelsen. Er det såkalt «fare for opphold» og saken haster, kan ordren gis av en påtalejurist muntlig (for eksempel via telefonsamtale), men da skal vedtaket nedtegnes skriftlig og sendes SI rett etter undersøkelsen.

§ 157: Politiet kan etter denne bestemmelsen kreve at en som er mistenkt for andre typer straffbare handlinger, gjennomfører en kroppslig undersøkelser når dette ikke synes å være «uforholdsmessig». Det kan også begjæres tatt blodprøve og andre undersøkelser.

Den mistenkte kan samtykke til undersøkelsen. Der den mistenkte ikke samtykker, kan slik undersøkelse etter § 157 bare gjennomføres der det foreligger en rettslig kjennelse. I hastesaker, kan ordre fra påtalejurist tre i stedet for kjennelse av retten. Ordren skal være skriftlig og grunnlagt. Kan man ikke avvente en skriftlig ordre, kan ordren gis av en

Utgave: 3.06	Begjæring - Undersøkelse av mistenkt etter anmodning fra politiet	D38819 Side 3 av 5
-----------------	--	-----------------------

påtalejurist muntlig (for eksempel via telefonsamtale), men da skal vedtaket nedtegnes skriftlig og sendes SI rett etter undersøkelsen.

Kroppslige undersøkelser etter §§ 157 og 157a skal foretas av kvalifisert og kompetent lege.

Påtaleinstruksen kap. 10 inneholder mer detaljerte regler om ovennevnte undersøkelser: [Forskrift om ordningen av påtalemyndigheten \(Påtaleinstruksen\) - Lovdata](#)

Se eksempelvis § 10-4 om at det ikke må foretas gastroskopi (mageundersøkelse) eller tas urinprøve ved bruk av kateter. En undersøkelse skal heller ikke være mer inn-gripende enn det som er nødvendig.

Helsepersonelloven § 12

Helsepersonell har etter § 12 en lovfestet plikt til å foreta disse undersøkelsene etter begjæring av politiet, jf de ovennevnte bestemmelser.

Helsedirektoratets kommentarer til bestemmelsen: [Krav til helsepersonells yrkesutøvelse - Helsedirektoratet](#)

Merk at bestemmelsen ikke medfører at ansatte i stedet kan velge å levere ut svar på prøver som SI allerede har foretatt selv, i forbindelse med egne undersøkelser og behandling. Disse resultatene er taushetsbelagte også overfor politiet. For å få utlevert taushetsbelagt informasjon som inngår i pasientjournalen, kreves enten en konkret lovbestemmelse som sier at dette kan eller skal opplyses, eller ansatte blir fritatt fra taushetsplikten ved et samtykke fra pasient (eller fra den som kan fritta fra taushetsplikt på vegne av pasient).

Helsepersonellet kan nekte å gjennomføre undersøkelsene dersom dette innebærer fare for personen.

Undersøkelsene skal gjennomføres så snart som mulig, men helsepersonellets plikt til å gi øyeblikkelig hjelp etter helsepersonelloven § 7, går likevel alltid først.

Vakthavende lege i akuttmottak konfererer med aktuell avdeling etter behov, ved kroppslige undersøkelser kontaktes:

- Medisinsk lege for undersøkelse av kroppsvæsker (urin, blod, mageinnhold etc)
- Vakthavende gynekolog ved vaginal undersøkelse
- Kirurgisk lege ved skader og ev. rektal undersøkelse

Godtgjøring fra politiet

Sykehuset Innlandet skal utstede faktura til politiet jf salærforskriften: [Forskrift om salær fra det offentlige til advokater m.v - Lovdata](#). Se § 2.

Salærsatser endres fortløpende, så sjekk oppdaterte satser. Her er satser for 2025; se [rundskriv-g-08-2024-rundskriv-ny-salærsats-rettshjelpsats-for-advokater-mv-i-straffesaker-og-rettshjelpssaker-og-nye-stykkprissatser-for-medisinsk-sakkyndige.pdf](#) eller www.regjeringen.no (søk «salærsats»).

Utgave: 3.06	Begjæring - Undersøkelse av mistenkt etter anmodning fra politiet	D38819 Side 4 av 5
-----------------	--	-----------------------

NB: Rundskrivet revideres ca. en gang årlig, sjekk om satsen er endret etter dette.

Eksempler på bistandssaker hvor foretaket skal kreve godtgjøring fra politiet:

- Uttak prøve farsskapsaker
- Blodprøver promillesaker
- Legeundersøkelse og blodprøve foretatt av lege ved mistanke om påvirkede motorvognførere
- Legeundersøkelse, kun klinisk test

Registrering i DIPS

I spesielle tilfeller der det gjøres en Klinisk **legeundersøkelse** eller Klinisk **legeundersøkelse med blodprøvetaking i sykehus**.

Kontakter for bistand - i saker omfattet av denne prosedyre, rapporteres med debitorcode «Annet» i feltet «Prosjektcode» i Oppgjørsbildet. Egenandelskrav er ikke oppfylt og takst «Unull» må derfor benyttes.

Tilstandskoding

Hovedtilstandskoder på slike kontakter følger vanlige koderegler og kodes med best beskrivende ICD10 kode.

Eksempel:

Z04.0 «Blodprøvetaking for påvisning av alkohol og legemidler» kan være aktuell.

R78.0 Funn av alkohol i blod

R78.- Funn av aktuelle legemidler/stoffer i blod

Prosederekoding

Aktuelle prosedyrekoder, eks. WMGX00 Sporsikring og medisinsk dokumentasjon etter påstått voldshandling eller overgrep

Takstregistrering

Egne takster for salærtakster er ikke tilgjengelig i Dips, men se vedr takster over.

Fakturagrunnlag må utarbeides manuelt, følg [Blodprøvetaking - Begjært av politiet ved mistanke om rus/ promille, skjema](#)

Ved blodprøvetaking, se [Blodprøvetaking - Prøvetaking begjært av politiet ved mistanke om rus/promille \(brukes av bioingeniører\)](#)

[Digital opplæring i sporsikring - Norge \(norceresearch.no\)](#)

[NKLM-Mal-fritekst-legerklæring veiledning-til-utfylling 2023.pdf \(norceresearch.no\)](#)

Utgave: 3.06	Begjæring - Undersøkelse av mistenkt etter anmodning fra politiet	D38819 Side 5 av 5
-----------------	--	-----------------------

Referanser

G-L10.03/03-04	Rettsmedisinsk protokoll
MeS04.03.01-07	Blodprøvetaking - Prøvetaking begjært av politiet ved mistanke om rus/promille (brukes av bioingeniører)
MeS04.03.01-09	Blodprøvetaking - Begjært av politiet ved mistanke om rus/promille, skjema

Eksterne referanser

[Helsepersonelloven § 12](#)
[Straffeprosessloven § 157](#)
[Straffgjennomføringsloven § 29](#)
[Krav til helsepersonells yrkesutøvelse - Helsedirektoratet](#)